

Zagen aan de poten van de rechtsstaat

Landelijk nieuws: advocaten wederom op de barricade. Het ontwerpbesluit aanpassingen eigen bedragen rechtzoekenden en vergoeding rechtsbijstandverleners (AMVB) en de nieuwe plannen die de staatssecretaris in zijn brief van 12 juli 2013 heeft aangekondigd zorgen bij een breed publiek voor veel opwinding. Er wordt door voor velen ongeliefd Rutte II gepraat over vergaande versoeringen in het stelsel van de gefinancierde rechtsbijstand. Fred Teeven is samen met Ivo Opstelten de oproerkraai in de wereld van de rechtsstaat gezinden. Worden de bezuinigingen zo hard en op de verkeerde plaats doorgezet dat de rechtsstaat als verliezend fenomeen uit de bus komt? Het ABB praat met Marleen van Geffen, advocaat bij Advokatenkollektief Oost en voorzitter van de VSAA.

Door: Ehsan Shirzadi en Lara Smeets

Marleen van Geffen: "Recht wordt omgezet in een gunst."

De VSAA en meer in het algemeen de VSAN strijden voor het bestaan van goede sociale advocatuur. De aangesloten advocaten, maar daarnaast ook vele andere advocaten die niet zijn aangesloten bij de verenigingen maar die wel toevoegingszaken behandelen, verlenen rechtsbijstand die voldoet aan de kernwaarden van de advocatuur aan de burgers met een krappe portemonnee. Deze vorm van rechtsbijstand dreigt te worden verdrongen door de aangekondigde bezuinigingen. Het nieuws raakt Van Geffen zeer. Tijdens haar studie werd ze al gegrepen door de sociale advocatuur, maar hoelang ze haar hart hier nog aan kan verpanden is de vraag.

Van Geffen: *"Ik houd mijn hart vast."* De forse verhoging van de eigen bijdragen bij de reguliere toevoegingen komt ter sprake. De familiezaken worden hierbij onevenredig hard getroffen. De nieuwe praktijk wordt dat burgers een tijd lang moeten sparen alvorens te kunnen scheiden of alvorens de andere ouder te kunnen aanspreken

op de verplichting om bij te dragen in het levensonderhoud van het kind. Van Geffen: *"Houd er rekening mee dat 80 procent van de burgers die gebruikmaken van gefinancierde rechtsbijstand leven van een minimuminkomen. Voor deze groep mensen wordt procederen straks veel moeilijker zo niet onmogelijk."*

Van Geffen stelt dat bezuinigingen op bezuinigingen worden doorgevoerd waarbij willens en wetens het risico wordt gelopen dat er niets overblijft van het zorgvuldig opgebouwde systeem. Zowel de burger als de advocaat zullen de gevolgen merken. De burger krijgt vaker geen toevoeging meer en zal het, aangezien ruim 60% van de toevoegingen zaken tegen de staat betreffen, in veel gevallen zonder

advocaat tegen de overheid moeten opnemen. Daarnaast zal de advocaat met minder geld het kantoor draaiende moeten houden. De vraag is alleen of dit lukt. Een aanname is dat kantoren genoodzaakt zijn het zwaartepunt van de praktijk te verschuiven naar betalende cliënten. De kosten moeten immers worden gedekt. Hoewel de advocaat zich in veel gevallen wel zal redden is het een reëel risico dat de specialisatie van de sociale advocatuur verloren gaat. Deze advocaten kennen de doelgroep en de daarbij behorende problemen. Verlies van kennis en specialisme en verlies van toegang tot de rechter zijn geen risico's die een rechtsstaat moet willen lopen.

Een andere maatregel luidt dat de eigen bijdrage opnieuw wordt geheven bij een volgend oordeel, bij overdacht van de zaak naar een andere advocaat. Dit druist in tegen de kernwaarden die de verenigingen juist tracht te beschermen. Van Geffen: Hoe verhoudt deze maatregel zich tot de vrije advocaatkeuze? Ik zie dit als een ontmoedigingsbijdrage die voorbij gaat aan het belang van een vertrouwensrelatie tussen advocaat en cliënt.

Het doel van Rutte II is vraaguitval te creëren. Teeven heeft op verzoek van een aantal Kamerleden een quickscan laten uitvoeren naar de effecten van de invoering van de AMVB en daaruit blijkt dat de verhoging van de eigen bijdrage tot een vraaguitval van 5 procent zal leiden. Daarnaast heeft Teeven in zijn brief van 12 juli 2013 aangegeven met zijn nieuwste plannen te willen bereiken dat er 17,3 procent minder toevoegingen worden afgeven. Het totaal van de gecumuleerde percentages, hoewel nog een prognose, komt uit op een vermindering van de toevoegingszaken van ongeveer 25%. Het selectie criterium verandert van *je hebt recht op, tenzij* naar *je hebt geen recht op, tenzij*. Het recht wordt omgezet in een gunst. Of deze gunst wordt verleend wordt per zaak beoordeeld door het Juridisch Loket, de verplichte poortwachter. Het Juridisch Loket wordt hierdoor op de stoel van de advocaat en de Raad voor Rechtsbijstand gezet. Het betreft een zeer machtige positie welke wordt uitgevoerd door een door de overheid ingezette en gereuleerde instelling. Geen geringe investeringen zullen nodig zijn om de juiste personen de poortwachtersfunctie te laten uitoefenen. Meer mensen zullen meer werk moeten doen welk werk meer tijd zal innemen. Gaat hier een deel van de bezuinigingen verloren?

Aangezien de regering op dit punt een fout lijkt te begaan maakt de beroepsgroep zich sterk. Dat er bezuinigd moet worden is iedere Nederlander inmiddels duidelijk, maar de overheid moet aan de hand worden genomen als het gaat over de vraag waar het geld vandaan moet komen. Van Geffen stelt: Dit is makkelijk. Het ministerie neemt haar verantwoordelijkheid niet. Er is geen goede analyse gemaakt waar de behoefte aan rechtshulp door wordt gevoed. De vraag waar de behoefte door wordt gegenereerd is niet beantwoord. In het strafrecht bijvoorbeeld bepaalt het OM, het OM bepaalt de behoefte. Is het OM, als ook bestuursorganen, altijd zorgvuldig? Er

wordt niet of te weinig gekeken naar de input, de besluitvorming, de regelgeving. Daar kan winst worden geboekt waarbij kosten worden gemedend.

Het bestaande systeem was hoewel er al aan geknibbeld was een goed systeem. De toegang tot dit systeem wordt echter in toenemende mate bemoeilijkt en dit heeft gevolgen voor hoe het systeem functioneert. De overheid dreigt het systeem de genadeslag toe te brengen. Het is te voorzien dat de sociale advocatuur van de kwaliteit zoals die nu nog kan wordt geleverd onder het regime van Rutte II zijn langste tijd heeft gekend, waarna het de vraag is of er nog een terugweg is. Kan een specialisatie herleven en hoelang duurt een dergelijk traject? In 1970 is het beroemde zwarte nummer van Ars Aequi gepubliceerd. Het ABB vraagt zich af of het tijd is voor een sequel of zijn de lopende protesten voldoende?

De actie op 11 november 2013 heeft resultaat opgeleverd in de strafrechtshoek. Het oor van de overheid lijkt de boe-geluiden te hebben gehoord, maar niets is nog zeker en het eindresultaat is nog niet bekend. Beknibbeld wordt er zeker en Rutte II is als een kat in het nauw; het maakt rare sprongen.

Met een enigszins ontgaan gevoel wordt het gesprek met Van Geffen beëindigd. Stiekem was ingezet op hoopvolle woorden van een sociale advocaat pur sang maar niets is minder waar gebleken.

Bij het verlaten van het kantoor zagen we nog net onderstaande poster. Ligt het aan ons of lijkt deze man een beetje op...? ■

